

2043-0611/0

16.10.03.

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

Arrêté du Gouvernement de la Région
de Bruxelles-Capitale

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Besluit van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering

ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA
REGION DE BRUXELLES-CAPITALE
ENTAMANT LA PROCEDURE DE
CLASSEMENT COMME MONUMENT DE
LA TOTALITE DE L'IMMEUBLE SIS RUE
BODENBROEK 6 A BRUXELLES.

BESLUIT VAN DE BRUSSELSE
HOOFDSTEDELIJKE REGERING
HOUDENDE INSTELLING VAN DE
PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS
MONUMENT VAN DE TOTALITEIT VAN
HET GEBOUW GELEGEN BODEN-
BROEKSTRAAT 6 TE BRUSSEL.

Le Gouvernement de la Région de
Bruxelles-Capitale,

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Vu l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à
la conservation du patrimoine immobilier,
notamment l'article 18;

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993
inzake het behoud van het onroerende
erfgoed, inzonderheid op artikel 18;

Sur la proposition du Ministre-Président du
Gouvernement de la Région de Bruxelles-
Capitale et du Secrétaire d'Etat chargé des
Monuments et Sites,

Op de voordracht van de Minister-Voorzitter
van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en
van de Staatssecretaris belast met
Monumenten en Landschappen,

ARRETE

BESLUIT

Art. 1 - Est entamée la procédure de
classement comme monument de la
totalité de l'immeuble sis rue Bodenbroek,
6 à Bruxelles, connu au cadastre de
Bruxelles, 8ème division, section H, 7ème
feuille, parcelle n° 1643b en raison de son
intérêt historique, artistique et
archéologique, précisé dans l'annexe du
présent arrêté.

Art. 1. - Wordt ingesteld de procedure tot
bescherming als monument van de totaliteit
van het gebouw gelegen Bodenbroekstraat 6
te Brussel, bekend ten kadaster van Brussel,
8ste afdeling, sectie H, 7de blad, perceel nr
1643b wegens zijn historische, artistieke en
archeologische waarde, zoals nader bepaald
in bijlage I van dit besluit.

Art. 2 - La zone de protection relative au
monument décrit dans l'article 1er
comprend l'ensemble des parcelles et des
voiries ainsi que les parties de parcelles
reprises dans le périmètre délimité sur le
plan figurant à l'annexe II du présent
arrêté.

Art. 2 - De vrijwaringzone met betrekking tot
het in artikel 1 vermelde monument betreft het
geheel van de percelen en de wegen, evenals
gedeelten van de percelen en de wegen
opgenomen in de omtrek zoals afgebakend
op het plan van bijlage II van dit besluit.

Art. 3 – Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Art. 3. – De minister bevoegd voor monumenten en landschappen, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Bruxelles, le 16-10-2003

Brussel, 16-10-2003

Par le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Namens de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

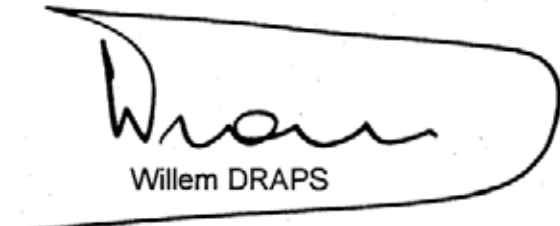
Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine et de la Recherche scientifique,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

Daniel DUCARME

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes,

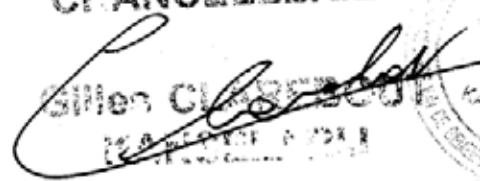
De Staatssecretaris voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen,

Willem DRAPS

Copie certifiée conforme
04 NOV. 2003
Voor eenfeitend afschrift.

CHANCELLERIE

Gillen CLAESBEECK
KANTOORHOOFD

**ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE
ENTAMANT LA PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME MONUMENT DE LA TOTALITE
DE L'IMMEUBLE SIS RUE BODENBROEK, 6 A BRUXELLES.**

Réf. Cadastre : 8ème division, section H, 7ème feuille, parcelle n° 1643b

Description sommaire :

A l'origine cet immeuble était formé de deux bâtiments construits au XVIIème siècle parallèlement à la rue. Une cour les séparait et a été englobée dans l'espace habitable au XVIIIème ou au XIXème siècle.

Acquise en 1878 pour devenir le presbytère de la paroisse Notre-Dame du Sablon, cet immeuble présente une élévation de trois niveaux de hauteur dégressive et de cinq travées en briques et pierre blanche lédienne. Cette façade fut malheureusement décapée en 1965

Le rez-de-chaussée est entièrement en pierre blanche et est percé de baies protégées par des grilles. Dans la deuxième travée s'ouvre une porte cochère de style Louis XV, reprise dans un encadrement en pierre bleue ; celui-ci est mouluré en gorge et est muni d'un linteau légèrement chantourné, aux écoinçons ornés d'une rosette et frappé d'une clé cannelée qui rejoint un larmier doublant l'encadrement. La baie d'imposte est garnie de ferronneries.

Les étages sont éclairés par des fenêtres rectangulaires autrefois à croisée et reliées à hauteur des traverses par un cordon continu ; modifiées au XVIIIème siècle, ces baies sont munies de montants chaînés.

La façade présente des ancres en I et est surmontée par une corniche de bois sous bâtière de tuiles.

La façade arrière, agrémentée d'ancres en I, est enduite et présente de faux encadrements de pierre autour des fenêtres. Du côté gauche, cinq gradins terminent la toiture témoignent de l'existence d'un pignon à degrés.

A l'intérieur, un couloir de biais donne accès à l'escalier situé au centre de la construction. Deux pièces se situent à l'avant de la construction et deux pièces à l'arrière. Ces pièces arrières étant les plus décorées datent probablement du début du XIXème siècle.

Au niveau des caves, deux caves voûtées parallèles à la rue correspondent à la division des deux bâtiments avec couloir central. Le long du corridor subsistent des passages avec encadrement en cavet. L'accès au niveau des caves s'effectue par un escalier situé contre le mitoyen droit.

Dans la cave arrière, se trouve une cheminée dont on retrouve la correspondance aux étages. Le sol est partiellement recouvert d'un dallage en pierre bleue pour la cave à l'avant et d'un recouvrement en terre cuite dans la cave arrière.

Les étages présentent deux pièces à l'avant répondant à deux pièces arrières ; celles-ci sont séparées des autres par un escalier datant vraisemblablement de la réunification des deux bâtiments en un immeuble au XIXème siècle.

La décoration des pièces relève d'un style Empire datant vraisemblablement de cette même époque.

La charpente du bâtiment arrière est d'une conception traditionnelle typique du XVIIème siècle tandis que celle du corps de bâtiment avant a été profondément remaniée en 1906 (AVB/ TP. 337(1906)), s'accompagnant d'une légère surélévation du bâtiment.

La description qui précède n'est pas exhaustive : elle présente les éléments actuellement connus et répertoriés en archives. Une visite récente et totale des immeubles nous permettra de compléter ces informations. Lors de sondages qui seraient effectués dans le cadre de travaux, d'autres éléments, participant à l'intérêt historique, artistique et archéologique, pourraient être mis au jour. Les éléments qui seraient découverts sont à prendre en considération, dans la mesure où ils participent à cet intérêt.

Intérêt présenté par les biens selon les critères définis à l'article 2, 1° de l'ordonnance du 4 mars 1993 à la conservation du patrimoine immobilier :

Intérêt historique, archéologique et artistique:

Située dans la ville haute, la place du Grand Sablon s'inscrit dans un quartier délimité à l'est par la place Royale, à l'ouest par le Palais de Justice, au sud par le Palais Ducal et au nord par le quartier des Marolles. Ainsi la place jouit d'une situation privilégiée et est certainement l'un des endroits les plus authentiques du centre de Bruxelles.

Dès le XVe siècle et surtout aux XVIe-XVIIe siècles le quartier du Sablon est très prisé par les aristocrates de Bruxelles. Les familles d'Egmont, de Culembourg, de Brederode, de Mansfeld, de Tour et Taxis s'installent progressivement à proximité de la Cour de Coudenberg. Ces aristocrates font élever, à côté de bâtisses construites sur des parcelles étroites et peu profondes, de grandes demeures dont les dimensions sont exceptionnelles pour le parcellaire bruxellois et où se déroulent des fêtes somptueuses. La place du Grand Sablon diffère donc des autres quartiers de la Ville de par ses spécificités aristocratiques. Son caractère ancien a été préservé puisque le quartier a été épargné, à la différence de la Grand Place, par le bombardement de 1695 orchestrée par les troupes françaises du Maréchal Villeroy. De ce fait la place du Grand Sablon et les rues qui la prolongent ne subirent pas de transformations importantes avant le XIXe siècle.

La rue Bodenbroek a joué un rôle essentiel dans l'évolution urbanistique du quartier. A l'origine, elle reliait la place du Grand Sablon à la rue des Petits Carmes en longeant le chevet de l'église Notre-Dame. La rue était alors entièrement bâtie et des maisons étaient accolées au chevet de l'église. En 1827, la rue connaît un premier remaniement important avec le percement du premier tronçon de la rue de la Régence qui la scinde en deux et désolidarise le Petit et le Grand Sablon. Entre 1878 et 1880 la rue Bodenbroek change à nouveau d'aspect lorsque les maisons sur le côté droit du tronçon inférieur de la chaussée sont démolies pour dégager le chevet de l'église

Ces travaux ont eu pour conséquence la disparition d'un patrimoine bâti traditionnel important et seules quelques maisons subsistent aujourd'hui encore.

Ce quartier du centre historique est marqué par la combinaison de parcelles étroites et peu profondes, typiques du XVIIe siècle et des parcelles plus larges. Il se compose de maisons traditionnelles témoignant de la typologie habituellement rencontrée dans le centre de Bruxelles : maisons à pignons avant et arrière (parfois classicisés), poutres courant entre les murs mitoyens, charpentes de toiture à fermes sous un toit en bâtière, caves voûtées en berceau, etc. La plupart de ces caractéristiques de l'architecture privée du centre de Bruxelles à la fin du XVIIe siècle et au début du XVIIIe siècle se retrouve dans cette maison sise rue Bodenbroeck 6 qui mérite d'être préservée.

En effet, cette maison est l'une des plus intéressantes de l'îlot. Elle garde sa structure du XVIIème siècle qui comportait à cette époque deux corps de bâtiment à peu près identiques, l'un situé en façade à rue, l'autre entre cour et jardin. Le plan de Martin de Tilly(1640), assez précis pour les maisons revêtant un intérêt particulier à l'époque, montre de manière évidente l'existence de ces deux corps de bâtiment. L'immeuble tel que l'on le connaît aujourd'hui n'est que la réunification et le réaménagement de ce bâtiment traditionnel en un hôtel de maître au début du XIXème siècle.

Vu son intérêt architectural et historique, le tissu urbain de la rue Bodenbroek, lié étroitement à la place du Grand Sablon, doit faire l'objet d'une protection globale et les immeubles bordant la rue Bodenbroek méritent à ce titre d'être protégés pour éviter que des transformations profondes endommagent les anciennes structures de manière irréversible. De plus, les nombreuses démolitions ou lourdes rénovations subies par les îlots environnants notamment les anciennes faïenceries Boch augmentent l'intérêt archéologique de ces immeubles en tant que témoin de plus en plus rares de ces typologies. Cette maison présente, en outre, un intérêt archéologique en ce que la cave, les planchers, les structures portantes, la charpente et la typologie (maison, cour), nous donnent des éléments importants sur l'évolution du bâti bruxellois au cours des siècles.

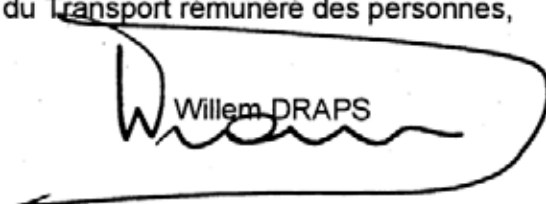
Vu pour être annexé à l'arrêté du

16 NOV 2003

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine et de la Recherche scientifique,

Daniel DUCARME

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes,

Willem DRAPS

Copie certifiée conforme

04 NOV. 2003

Voor eenfeitend afgeschikt

CHANCELLERIE

Gilles CLAES

**BIJLAGE I VAN HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
HOUDENDE INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS MONUMENT
VAN DE TOTALITEIT VAN HET GEBOUW GELEGEN BODENBROEKSTRAAT 6 TE
BRUSSEL**

Kadastrale gegevens : Brussel, 8ste afdeling, sectie H, 7de blad, perceel nr 1643b

Beknopte beschrijving :

Oorspronkelijk bestond dit onroerend goed uit twee gebouwen uit de XVIIe eeuw parallel met de straat. Zij werden gescheiden door een binnenhof dat werd opgenomen in de bewoonbare ruimte in de XVIIIe of XIXe eeuw.

Verworven in 1878 om de pastorie te worden van de parochie van Onze-Lieve-Vrouw van de Zavel, beschikt dit goed over drie niveau's met degressieve hoogte en vijf traveeën in baksteen en witte ledesteen. Deze gevel werd spijtig genoeg gedecapeerd in 1965.

Het gelijkvloers is volledig in witte steen waarin openingen zijn gemaakt beschermd door roosters. In de tweede travee bevindt zich een koetspoort in Lodewijk XVe stijl verwerkt in een kader van blauwe steen; dit is met een hollijst omgeven en is voorzien van een kalf dat licht uitgezaagd is, met hoekversieringen met een rozet en voorzien van een gegroefde sleutel die aansluit bij een druiplijst die de omkadering verdubbelt. De opening in impost is versierd met smeedwerk.

De verdiepingen zijn verlicht door rechthoekige vensters vroeger met kruisen en verbonden op de hoogte van de dwarsliggers door een doorlopende kordonband; deze openingen werden gewijzigd in de XVIIIe eeuw en zijn voorzien van posten met kettingen.

De gevel heeft ankers in I, erboven bevindt zich een kroonlijst in hout onder een zadeldak met dakpannen.

De achtergevel is voorzien van ankers in I, is bepleisterd en heeft valse omkaderingen in steen rond de vensters. Aan de linkerkant is het dak afgeboord met vijf geveltrappen die getuigen van het bestaan van een aflopende gevel.

Binnen geeft een schuine gang toegang tot de trap die zich in het midden van het gebouw bevindt. Er zijn twee ruimten vooraan het gebouw en twee achteraan. Die laatste zijn meer versierd en zijn wellicht van het begin van de XIXe eeuw.

Er zijn twee gewelfde kelders die evenwijdig lopen met de straat die overeenkomen met de verdeling van de 2 gebouwen met centrale gang. Langs de gang bestaan er nog doorgangen met omlijsting in aanloop. De toegang tot het kelderniveau gebeurt via een trap die zich bevindt tegen de rechter gemene muur.

In de achterste kelder is er een schouw die terugkomt op de verdiepingen. De bodem is gedeeltelijk bedekt met een blauwe steen voor de kelder aan de voorzijde en in gebakken aarde aan de achterzijde.

De verdiepingen omvatten twee vertrekken aan de voorzijde die overeenkomen met die achteraan, deze zijn gescheiden van de andere door een trap die wellicht stamt uit de periode van de hereniging van de twee gebouwen aan het begin van de XIXe eeuw.

De decoratie van de ruimten wijst op een Empirestijl die wellicht uit dezelfde periode stamt.

Het skelet van het gebouw achteraan is van een traditionele opvatting welke typisch is voor de XVIIe eeuw terwijl deze van het hoofdgebouw vooraan diepgaand werd verbouwd in 1906 (AVB/TP.337(1906)) en gepaard ging met een lichte verhoging van het gebouw.

De voorgaande beschrijving is niet exhaustief en bevat die elementen welke nu bekend en gearchiveerd zijn, maar een totale inspectie van de gebouwen moet het ons mogelijk maken om die informatie te vervolledigen. Tijdens onderzoek in het kader van de werken kunnen er nog andere van historisch, esthetisch of architecturaal belang zijnde elementen aan het licht komen. Met die ontdekte elementen dient er rekening te worden gehouden als ze van voldoende belang worden geacht.

Waarde van het goed volgens de maatstaven bepaald in artikel 2, 1° van de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerend erfgoed :

Historische, archeologische en esthetische waarde :

In de bovenstad gelegen vormt de Grote Zavel een onderdeel van een wijk die aan de oostzijde door het Koningsplein wordt begrensd, aan de westelijke zijde door het Paleis van Justitie en aan de zuidelijke zijde door het Hertogelijk Paleis en aan de noordelijke zijde door de Marollen. De Grote Zavel neemt een bevoorrechte plaats in en is zeker een van de authentiekste plaatsen in het centrum van Brussel.

Sedert de 15^e eeuw is de Zavelwijk erg in trek bij de Brusselse adel. De families Egmont, Culemborg, Brederode, Mansfeld, Thurn en Taxis vestigen zich meer en meer in de buurt van het Hof op de Koudenberg. Die aristocraten laten grootse, omvangrijke woningen voor zich bouwen, naast bouwwerken opgetrokken op smalle en weinig diepe percelen voor de Brusselse perceelstructuur en er worden grootse feesten gehouden. De Grote Zavel verschilt dus van de overige stadswijken door de aristocratische trekken. Het oude karakter ervan is bewaard gebleven, aangezien de wijk is gespaard, in tegenstelling tot de Grote Markt die is verwoest ingevolge het bombardement van 1695 door de Franse troepen van Maarschalk Villeroy. Hierdoor ondergingen de Grote Zavel en de straten die het plein verlengen geen belangrijke wijzigingen voor de XIXe eeuw.

De Bodenbroekstraat heeft een essentiële rol gespeeld in de stedenbouwkundige evolutie van de wijk. Oorspronkelijk verbond zij de Grote Zavel met de Karmelietenstraat in het verlengde van de koorafsluiting van de O.L.V.-kerk. De straat was toen volledig bebouwd en er waren huizen gebouwd tegen de afsluiting van de kerk. In 1827 wordt de straat voor de eerste keer ingrijpend gewijzigd met de aanleg van het eerste deel van de Regentschapstraat waardoor zij in 2 wordt gesplitst en de Kleine van de Grote Zavel worden gescheiden. Tussen 1878 en 1880 wijzigt de Bodenbroekstraat opnieuw van aspect wanneer de huizen aan de rechterzijde van het benedendeel van de steenweg worden afgebroken om de koorafsluiting van de kerk vrij te maken.

Door deze werken is er een belangrijk erfgoed van traditionele gebouwen verloren geraakt en vandaag bestaan nog maar enkele huizen.

Deze wijk van het historisch centrum is gekenmerkt door de combinatie van smalle en ondiepe percelen, typisch voor de XVIIe eeuw en grotere percelen. Zij is samengesteld uit traditionele woningen die getuigen van de typologie die kenmerkend is voor het centrum van Brussel: huizen met puntgevels vooraan en achteraan (soms classicistisch), balken tussen de gemene muren, dakgeraamte onder een zadeldak, gewelfde kelders in tongewelf, enz. Het merendeel van deze kenmerken van de private architectuur van het centrum van Brussel aan het eind van de XVIIe eeuw en het begin van de XVIIIe eeuw vindt men terug in dit huis dat gelegen is Bodenbroekstraat 6 en dat zou moeten bewaard worden.

Dit huis is inderdaad één van de meest interessante van het huizenblok. Het behoud zijn structuur van de XVIIe eeuw die in die tijd twee ongeveer identieke hoofdgebouwen omvatte, een op de gevel aan de straatkant, de andere tussen binnenhof en tuin. Het plan van Martin de Tailly (1640), dat nogal precies is voor de huizen die destijds merkwaardig waren, toont op duidelijke wijze het bestaan van deze twee hoofdgebouwen. Het gebouw zoals nu gekend, is het resultaat van een hereniging en herinrichting van dit traditioneel gebouw en een herenhuis aan het begin van de XIXe eeuw.

Gelet op zijn architecturaal en historisch belang moet het stedelijk weefsel van de Bodenbroekstraat, dat nauw verwant is met de Grote Zavel, het voorwerp uitmaken van een globale bescherming en de gebouwen langsheen de Bodenbroekstraat zijn het waard beschermd te worden om te vermijden dat ingrijpende verbouwingen de oude structuren op onherstelbare wijze zouden aantasten. Bovendien wordt het archeologisch belang van deze gebouwen verhoogd (als een steeds meer zeldzame getuige van deze typologieën) door de afbraak of zware renovatie van de omliggende huizenblokken, meer bepaald de voormalige plateelfabriek Boch. Dit huis vertoont bovendien een archeologisch belang omdat de kelder, de houten vloer, de draagstructuren, het geraamte en de typologie (huis, koer) ons belangrijke elementen geven over de evolutie van de Brusselse bebouwing in de loop der eeuwen.

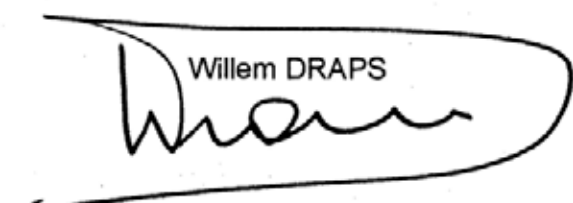
Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van

16-11-2003

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

Daniel DUCARME

De Staatssecretaris voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen,

Willem DRAPS

Copie certifiée conforme

04 NOV. 2003

Voor eensluidend afschrift.

CHANCELLERIE

Gilles CLAESSOUT

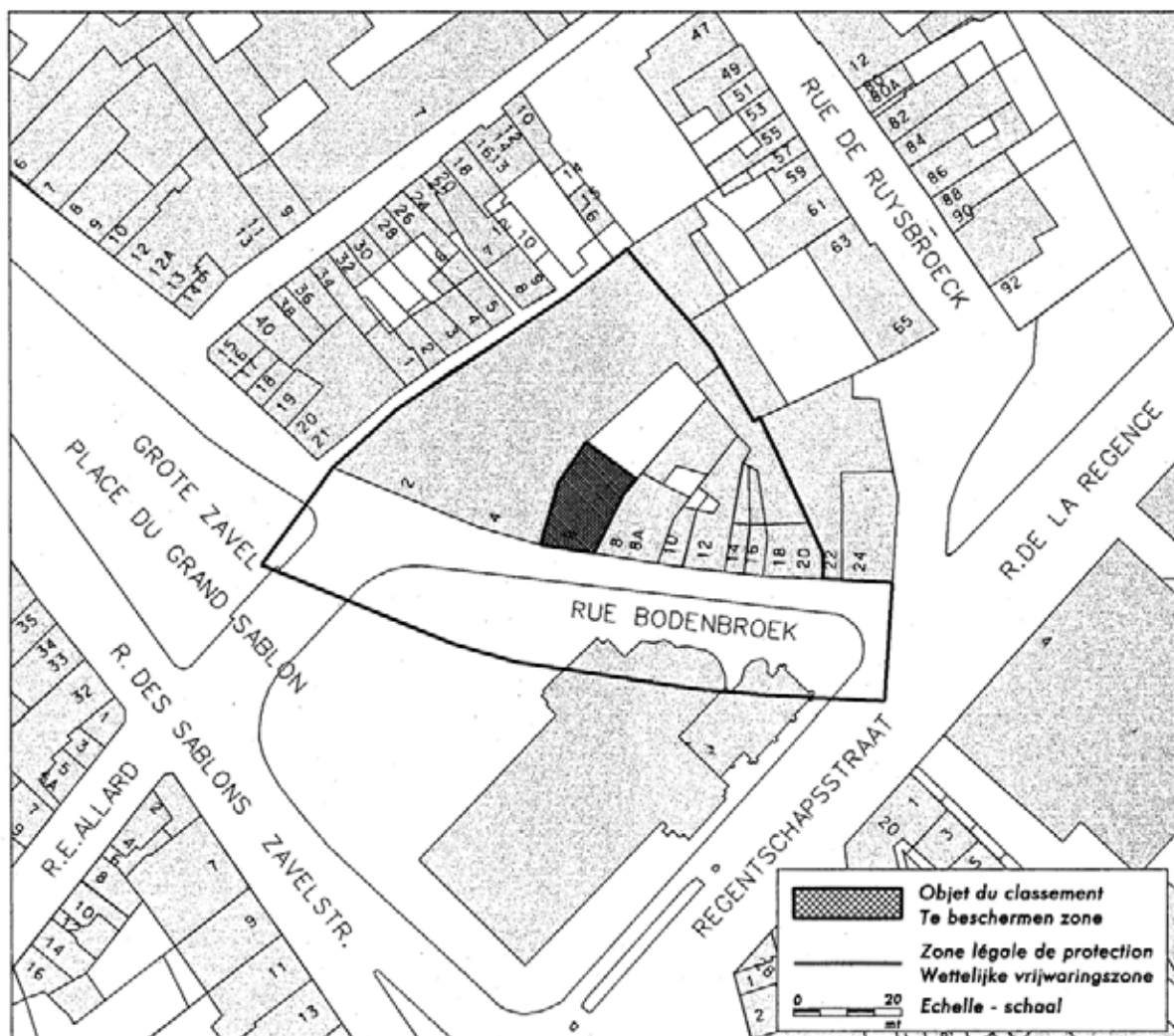
KANCELARIJ

ANNEXE II A L'ARRETE DU
GOUVERNEMENT DE LA REGION DE
BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA
PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME
MONUMENT DE LA TOTALITE DE
L'IMMEUBLE SIS RUE BODENBROEK 6 A
BRUXELLES

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE
REGERING HOUDENDE INSTELLING VAN
DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS
MONUMENT VAN DE TOTALITEIT VAN HET
GEBOUW GELEGEN BODENBROEKSTRAAT
6 TE BRUSSEL

**DELIMITATION DE LA ZONE
DE PROTECTION**

**AFBAKENING VAN
DE VRIJWARINGSZONE**

Vu pour être annexé à l'arrêté du 16-10-2003

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 16-10-2003

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et des Sites, de la Rénovation Urbaine et de la Recherche scientifique,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

Daniel DUCARME

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites et du Transport rémunère des personnes,

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen,

Copie certifiée conforme

Willem DRAPS

CHANCELLERIE

04 NOV. 2003

Voor concludend afschrift.

Gilles CLAES